

Хромова В. С.,
Донбаський державний технічний університет, м. Алчевськ

АКТИВІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено проблемі активізації навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців у процесі формування іношомовної комунікативної компетентності на заняттях з англійської мови шляхом розвитку у них самостійності, творчості та активності.

Ключові слова: іношомовна комунікативна компетентність, професійна діяльність, навчально-пізнавальна діяльність, активне навчання, суб'єктна навчальна позиція.

Статья посвящена проблеме активизации учебно-познавательной деятельности будущих специалистов в процессе формирования иноязычной коммуникативной компетентности на занятиях по английскому языку путем развития у них самостоятельности, творчества и активности.

Ключевые слова: иноязычная коммуникативная компетентность, профессиональная деятельность, учебно-познавательная деятельность, активное обучение, субъектная учебная позиция.

The article deals with the problem of future specialists' educational and cognitive activity activization by means of independence, creativity and activity development in the process of their foreign communicative competence formation during English classes.

Key words: foreign communicative competence, professional activity, educational and cognitive activity, active studying, subjective educational attitude.

Актуальність проблеми. Стрімкий розвиток науки і техніки, економічна нестабільність та сучасний темп життя вимагають спеціалістів з новими поглядами, здатних до конструктивної професійної діяльності, які намагатимуться розвивати та відроджувати суспільство і націю, формувати потенціал народу. Завдяки процесам міжнародної інтеграції та трансформації європейського освітнього простору однією з важливих вимог до таких фахівців є високий рівень розвитку іношомовної комунікативної компетенції.

Аналіз наукових досліджень з проблеми. Дослідженню проблеми викладання іноземних мов студентам вищих навчальних закладів та формуванню іношомовної комунікативної компетентності присвячено роботи багатьох дослідників (А. Андрієнко, Е. Бібікова, Н. Копилова, О. Кравченко, С. Складарова, А. Насіханова, Г. Пендюхова та ін.). Всі вони погоджуються, що навчання іноземній мові у вищому навчальному закладі має бути підпорядковане загальному фаховому спрямуванню підготовки і мати на меті формування іношомовної комунікативної компетентності як здатності здійснювати професійну діяльність на високому професійному рівні засобами іноземної мови в умовах іношомовного середовища.

Виклад основного матеріалу. Основною метою вивчення іноземної мови на сучасному етапі є розвиток іношомовної комунікативної компетентності майбутнього фахівця, що постає учасником професійного спілкування іноземною мовою у науково-технічній, виробничій, дослідницькій діяльності. Зміст навчання іноземній мові у немовному ВНЗ передбачає закріплення й подальше удосконалення базового загальноосвітнього рівня володіння мовою у поєднанні з поглибленою профільною мовною підготовкою, що орієнтована на використання отриманих знань у галузі майбутньої професійної діяльності. Однак сучасному студенту вже замало отримувати знання та набувати вмінь і навичок завдяки зусиллям викладачів, він має самостійно включитися до навчального процесу, ефективність якого залежить від його власної пізнавальної активності.

Як відомо, активізація навчально-пізнавальної діяльності в процесі формування професійної компетентності досягається шляхом збільшення рівня мотивації (особистісної, навчальної, професійної тощо), яке, у свою чергу, наявне лише при максимальному наближенні темпу та напрямків розвитку до індивідуальних можливостей та особливостей кожного студента. Поняття позитивної мотивації студента тісно пов'язане суб'єктною (активною) навчальною позицією, що є дуже актуальною при підготовці сучасних фахівців та має на меті наступне:

- створення середовища для надання студентам можливості проявляти незалежність, свободу вибору, самостійність, активність, творчість;
- орієнтація на сприятливе та доброзичливе психологічне оточення, забезпечення партнерства та співпраці студентів з викладачами та одного з одним;
- упровадження нових навчальних форм, методів та засобів, використання провідного західного досвіду з підготовки майбутніх фахівців;
- орієнтація викладачів на творче використання традиційних та інноваційних методів навчання й увагу до кожного окремого слухача та ін.

Методом активного пізнання є процес і результат активної дії того, хто пізнає. Головними умовами інтенсифікації активних форм і методів навчання є урахування інтересів студента і його розвиток, співробітництво студентів між собою та з викладачем, використання елементів ігрової діяльності в навчальному процесі. Активні методики в навчанні дозволяють студентам самостійно набувати знань, творчо використовувати їх для подальшого формування особистості.

Активне навчання, що є близьким до поняття активної навчальної позиції, – це узагальнювальний термін, який використовують для багатьох навчальних моделей, сфокусованих на думці, що відповідальність за про-

цес навчання лежить на самих студентах. Головною ідеєю активного навчання є така: студенти, що активно залучені до процесу вивчення матеріалу, більш вірогідно запам'ятають його; однак студенти мають брати участь у цьому процесі не просто фізично, вони повинні бути когнітивно активними.

Формування культури іншомовного комунікативного спілкування як один з аспектів іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах має на меті розвиток основних компетенцій студента відповідно до міжнародних уявлень і вимог. Завданням навчального закладу є формування зацікавленості у вивченні саме фахової іноземної мови, спонукання до потреби у вільному володінні мовою для якісного виконання професійної діяльності. Пріоритетними напрямками навчання іноземній мові для навчального закладу мають стати наступні:

- розвиток діяльнійної комунікативної компетентності, яка передбачає практичне оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності та комунікативне використання мови у повсякденних, загальних ділових та фахових ситуаціях;

- чітка професійна й фахова спрямованість, що передбачає залучення професійних навичок, умінь та знань;
- усвідомлення міжкультурних відмінностей, розуміння чужої і своєї культур;
- спільна організація навчального процесу викладачами та студентами тощо.

Дуже корисними та цікавими для студентів є проблемні заняття, тематика яких буде зрозумілою кожному. Такі заняття, як приклад занять з формування суб'єктної навчальної позиції, дозволяють кожному учасникові представити власне вирішення проблем. Коли традиційне заняття являє собою однобічний потік інформації від викладача до слухача, який не гарантує високого ступеня засвоєння навіть при бажанні останнього, проблемне заняття передбачає наявність значної кількості часу для дискусій та взаємодії. І роль викладача тут інша – він є координатором. Студенти абсолютно вільні у виборі підходів до тем дискусій, їх тільки інформують про основні аспекти заняття. Такий підхід дозволяє робити акценти на різних складових професійної компетентності.

В якості прикладу для обговорення англійською мовою можуть бути запропоновані наступні теми: «*How can Greenpeace make giant world corporations spend money for solving environmental problems?*», «*Change of government and historical events interpretation*», «*Scientology: a science or a super profit commercial project*» та ін. Заняття такого типу мають бути організовані з акцентом на невимушену атмосферу для вільного вираження думок, з відсутністю будь-якої критики та осудження. Ініціаторами у виборі тем для обговорення повинні виступати самі студенти.

Ще одним прикладом завдання із залучення студентів до активної участі у процесі вивчення іноземної мови і розвитку іншомовної комунікативної компетентності є складання особистого плану життєдіяльності, у якому студенти можуть торкнутися наступних питань: характеристика власного життя та аналіз усіх його аспектів, визначення власних пріоритетів та цілей на майбутнє, моделювання кар'єри та побудування кар'єрограми тощо.

Крім цього, цікавими та корисними є перегляд відеоматеріалів та роликів, документальних фільмів англійською мовою; дискусії за «круглим столом»; обговорення новітньої літератури за фахом; написання творів та есе англійською мовою.

Висновки. Описані вище сучасні підходи до вивчення іноземної мови та формування іншомовної комунікативної компетентності є якісно новими та більш ефективними. Серед результатів їх використання наведемо наступні:

- невимушена атмосфера на занятті допомагає студентам набутти впевненості в собі, проявити самостійність та активність, розкрити свій потенціал, повірити у власні можливості та здібності, підняти загальну самооцінку;
- нетрадиційний підхід до організації занять підвищує інтерес з боку студентів та полегшує засвоєння лексики професійного напрямку;
- різноманітна тематика занять дає можливість використовувати знання з інших дисциплін та представляти їх іноземною мовою.